

Tonårshjärnan

Laslo Erdes
Barn-och Ungdomsläkare

MAY 10, 2004

TROY: THE MAKING OF AN EPIC

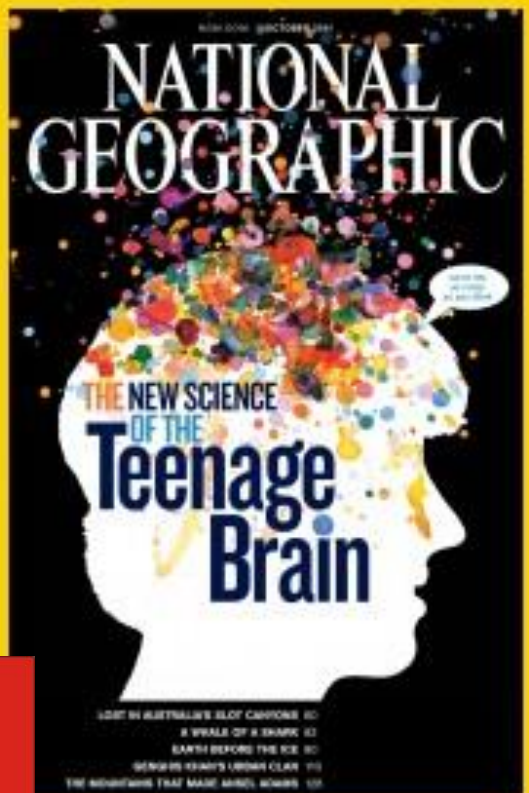
SECRETS OF THE TEEN BRAIN

Research is revolutionizing our view of the adolescent mind—and explaining its mystifying ways

The Adolescent Brain

Reaching for Autonomy

Robert Sylwester

NATIONAL GEOGRAPHIC

THE NEW SCIENCE OF THE Teenage Brain

LIGHT IN AUSTRALIA'S SLOT CANYONS 80
A WHALE OF A SHARK 82
EARTH BEFORE THE ICE 86
SERVING KIDNEY'S LINDSEY CLAY 90
THE MOUNTAINS THAT MADE MISSOL ADAMS 107

ADOLESCENT BRAIN DEVELOPMENT

OW! A Guide to the Teenage Brain

DEREK PUGH

TEEN BRAIN TEEN MIND

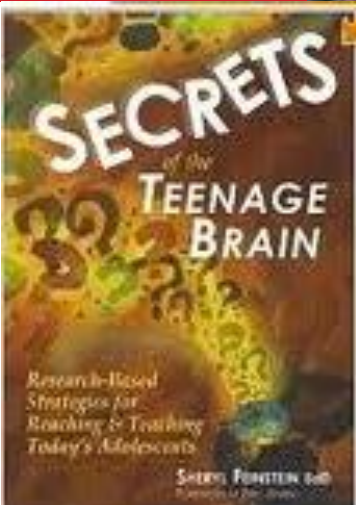
What Parents Need to Know to Survive the Adolescent Years

SECOND EDITION

DR. RON CLAVIER

NOW UPDATED WITH CURRENT SCIENTIFIC RESEARCH

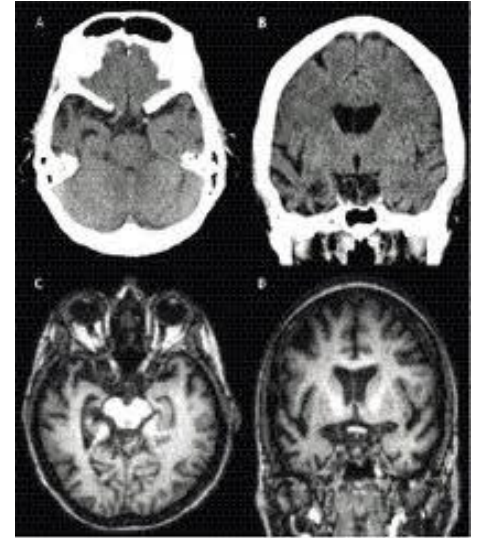
SECRETS of the TEENAGE BRAIN

Research-Based Strategies for Reaching & Teaching Today's Adolescents

SARAH PUNTEREN PhD
University of New Mexico

Brain imaging

- 1990-talet: CT, PET, MR
- Stora förändringar i hjärnan mellan 12 och 25 års ålder!
- Mer plastisk än vad man tidigare trott
- Förändras alltså långt efter barnåren - tidigare trodde man att hjärnan inte utvecklades speciellt mycket under de här åren...

Identifiera känslor

*Vilken känsla uttrycker
den här personen?*

- Ungdomar 11-17
- MRI

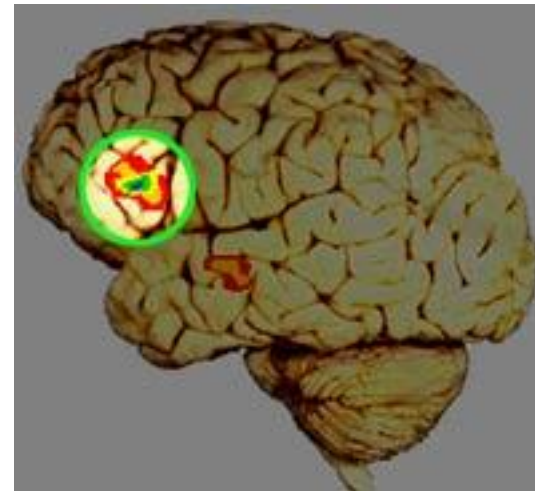
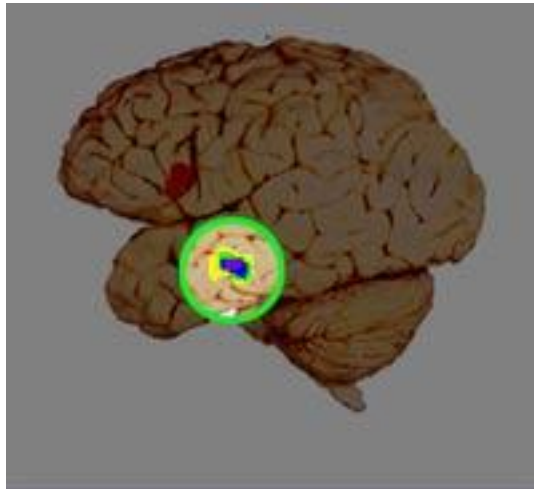

Identifiera känslor

- 100 % av vuxna svarade "rätt" (rädsla)
- 50 % av ungdomarna svarade "rätt"
- ilska, aggressivitet, hot

Identifiera känslor

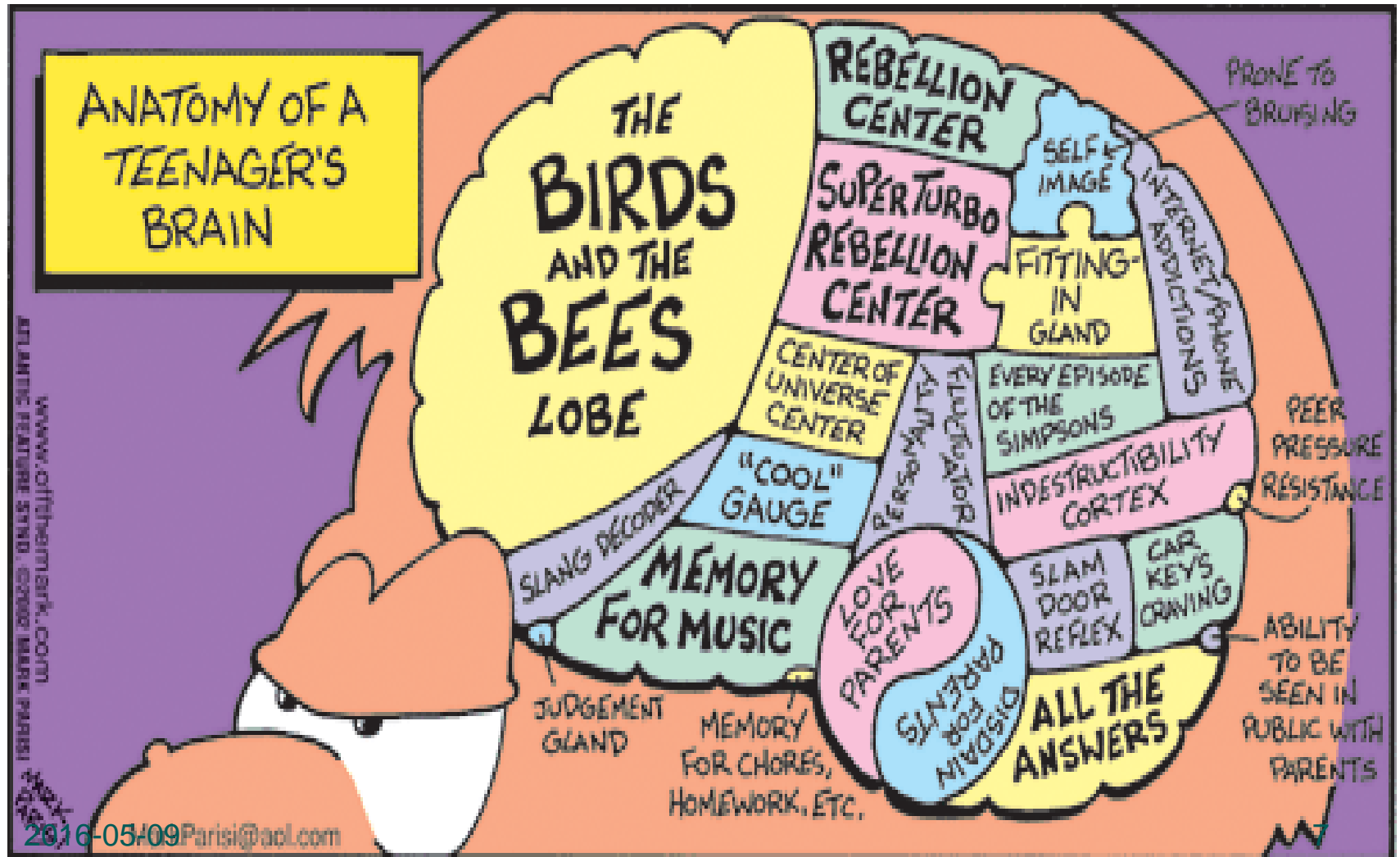

Psychological development

off the mark

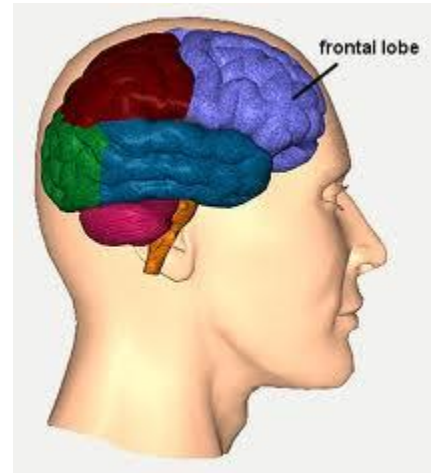
by Mark Parisi

www.offthemark.com

Frontalhjärnan

- Beslutsfattande
- Planering, genomförande
- Konsekvenstänk, omdöme
- Impulskontroll

Reglerar och kontrollerar känslor

”Sekreteraren” Exekutiva funktioner

Paraventrikulärt / Limbiska systemet ”känslohjärnan”

Amygdala, nucleus accumbens

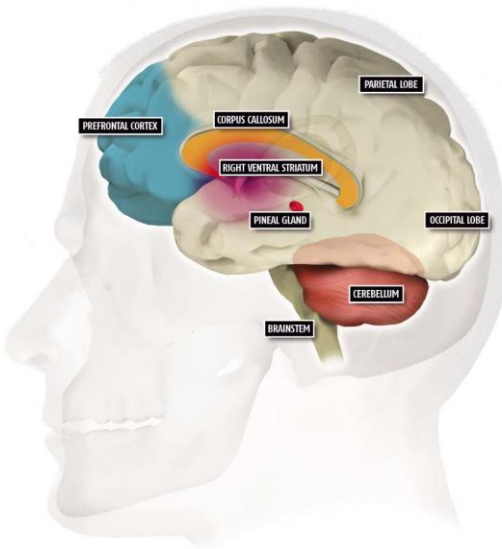
Centrum för känslor, ex rädsla,

äcket, skam, ilska, ångest

Glädje, belöning/välbehag

sexualitet, sensation seeking

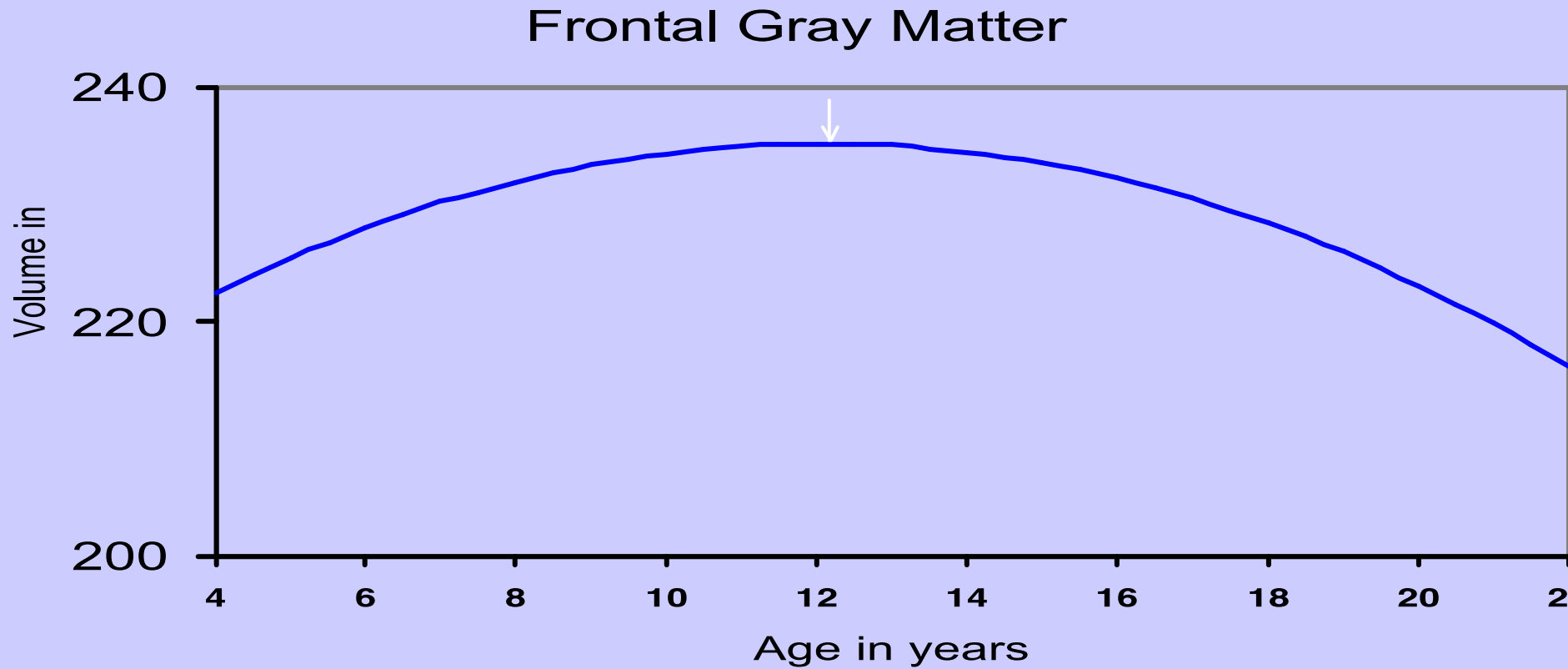
”sociala hjärnan”

- Vissa förändringar i hjärnan **verkar bero på** hormoneffekter
- Vissa förändringar i hjärnan är **helt oberoende av** puberteten

Sen eller tidig pubertet!

Brain Development in Healthy Children and Adolescents: Longitudinal and Cross-Sectional Data (243 Scans from 145 Subjects) [Giedd et al]

”ombyggnad av hjärnan”

Synaptisk ”pruning”, (beskärning)
onödiga kopplingar försvinner.

”Use it or lose it”

Det Du inte använder försvinner

”ombyggnad av hjärnan”

Myelinisering -

effektivisera förbindelser,

” motorvägsbyggande”

Bakifrån och fram – frontalloben sist !!!

”Sekreteraren” mogen vid 20-24 års ålder

Hormonpåverkan på ”känslöhjärnan”

Den andra viktiga perioden för steroidkänsligheten i basala ganglier:

1 Perinatalt

2 Pubertalt Driver - ängslan, oro, osäkerhet
- smärtekänslighet
- sexualitet
- aggression

”Sensation seeking”

Ungdomar reagerar starkare för stor belöning än barn och vuxna

Liten belöning ger mindre reaktion än hos barn/vuxna

Dopaminert drivet-Överkänslighet för dopamin!?

Konsekvens: Fastnar för snabba belöningar hellre än såna som kan ge njutning på sikt

Den sociala hjärnan

- Tränar den sociala kompetensen, ger feedback på hur du reagerar i grupp och hur gruppen reagerar på dig...
- Upplevelsen att vara "on stage" är påtaglig
- Att bli godkänd av kompisar är det viktigaste - *hemskt att göra bort sig... äckel, skam*
- Könsskillnad!

Rubbad balans!

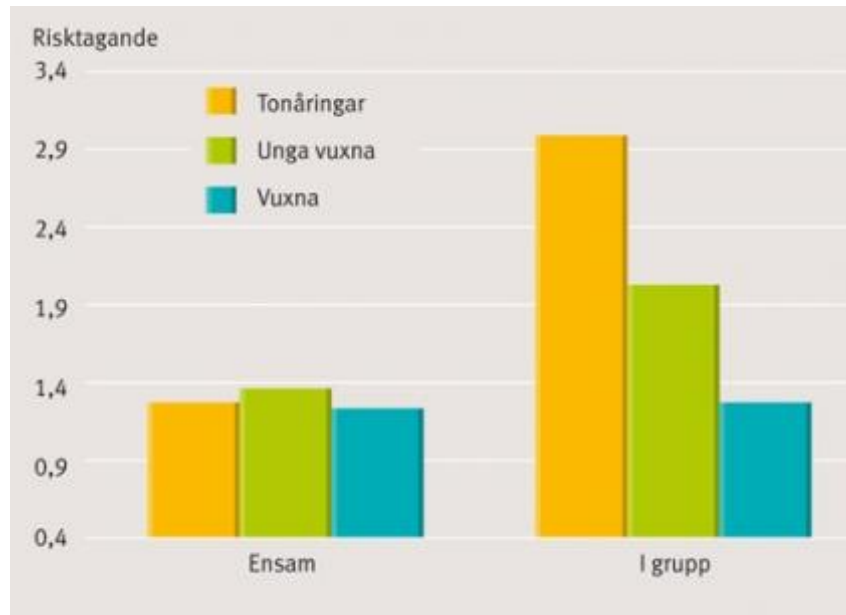
Obalans mellan det överhettade känslsystemet och det outvecklade omdömet i frontalcortex

Racerbil – utan broms och styre

2016-05-09

Bilkörning , ensam eller i grupp

Efter Steinberg et al 2007

Hur tänkte moder natur ?

Vad finns det för fördelar med att hjärnan utvecklar sig på detta vis ????

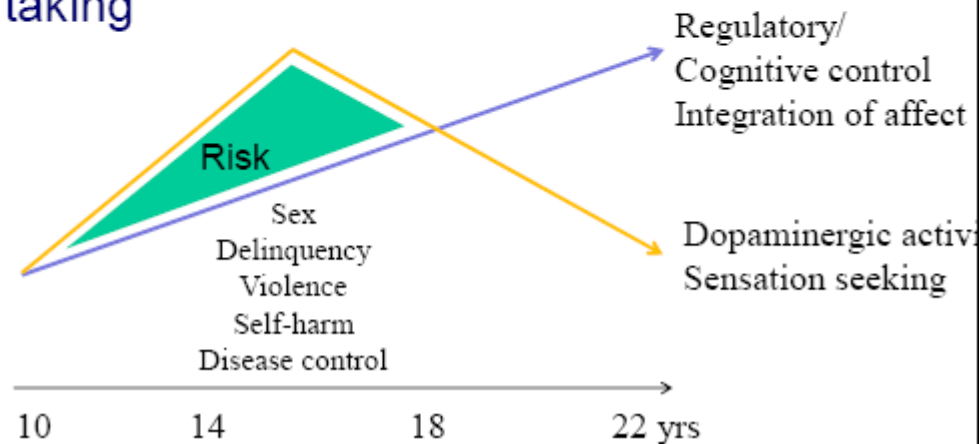
Människan (och chimpansen) unik utveckling

Rishtagande, rubbad balans

Adolescent risk taking

Grey, white & dopaminergic pathway changes *increase vulnerability to risk taking*

Och de långsiktiga konsekvenserna

Man lär sig beteenden (alkohol, droger, slåss)

- 90 % av alla storrökare har debuterat innan 18
- Alkohol som ångestdämpande
- Värktabletter

Misslyckanden & lyckanden präglar dig, förändrar din självbild (rollen i högstadieklassen)

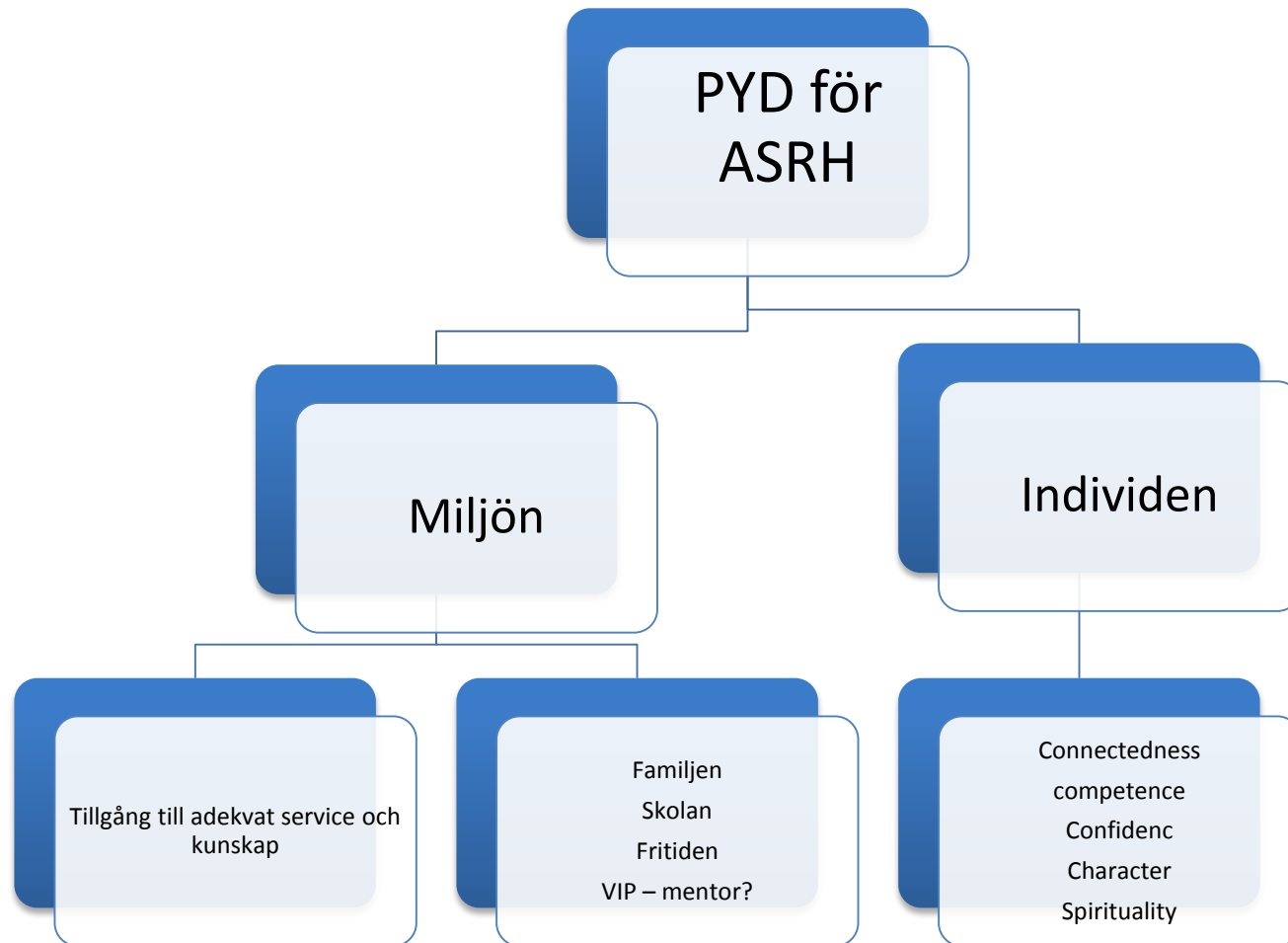
PYD: Positive Youth Development

Promoting Adolescent Sexual and Reproductive Health (ASRH):

A Review of Observational and intervention Research

Journal of Adolescent Health, supplement 3 S

volym 46 mars 2010

De framgångsrika programmen jobbade med

att stärka skolmiljön

att stärka individen

att träna skicklighet

att träna anknytning

att jobba med familjerna

ge de unga chans i realistiska projekt

förklara vad som förväntades

vara långsiktiga